

§ 28. ЖІНКА, ЯКОЇ ЩЕ НЕ БАЧИЛИ

113 Погляд дослідника

...[Війна] змусила жінок займатися найтяжчою і найневдячнішою працею й брати на себе відповідальність за те, що раніше їх не стосувалося. Після війни жінки повернулися у свої вітальні або на кухні, але не змогли забути ні переваг, які дає людині робота, ні того становища, котре вони зайняли в суспільстві завдяки університетським дипломам і яке було доступне раніше лише чоловікам... Жінки навчилися незалежно думати і боротися за свої права, навіть якщо вони зневажалися їхніми чоловіками.

Тибо П. Епоха диктатур. – С. 69.

114 Погляд дослідника

Боротьба за жіночі права, тільки-но розпочавшись, одразу здобула успіх. Наприклад, у Великій Британії Констанція Гор-Бут (графиня Маркевич, 1868–1927), свого часу засуджена на смерть за участь у Великодньому страйку, відзначилася тим, що стала першою жінкою, обраною до британського парламенту, і першою жінкою в ірландському кабінеті міністрів. Проте рух за право голосу для жінок, що виник у роки дитинства його найзавзятішої активістки Емелін Пенкгерст (1858–1928), здобувся на успіх у Британії лише у рік її смерті. Мері Стоупс (1880–1958), піонерка контролю за народжуваністю, що 1921 р. відкрила першу у Сполученому Королівстві клініку з регулювання народжуваності, була ще й професійним палеонтологом, викладала в Манчестерському університеті.

Дейвіс Н. Європа: Історія. – С. 987–988.

115 Погляд дослідника

Боротьба за виборче право і рух феміністок не набули в Німеччині великого розмаху. Коли 1919 року Установчі збори надали жінкам виборче право, то вони його широко використали. Проте більшість голосів жінок, набагато більша, ніж голосів чоловіків, була віддана центристській католицькій партії і спадкоємцям консерваторів, які найбільше чорнили жінок.

Women in the world. Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 74.

Хронологічна довідка

1917 – жінки Радянської Росії отримали виборче право

1918 – жінки Канади отримали виборче право. Угорська феміністка і пацифістка Розика Швіммер стала першою у світі жінкою-депутатом. Жінки Естонії отримали виборче право

1919 – жінки Німеччини і Латвії отримали виборче право

1920 – жінки США отримали виборче право

1928 – жінки вперше взяли участь у Олімпійських іграх. Жінки Великої Британії отримали виборче право

1929 р. – Стаття 5 з Конституції УСРР: «Українська соціалістична радянська республіка забезпечує політичні права для трудящих мас, без різниці статі, віри, раси і національності і цілком позбавляє цих прав експлуататорські класи».

116 Погляд політика

Із промови Муссоліні (1927 р.)

Дайте нам зрозуміло висловитися: що таке 40 млн італійців порівняно з 90 млн німців і 200 млн слов'ян? Що таке 40 млн італійців порівняно з 40 млн французів плюс 90 млн жителів у їхніх колоніях або 49 млн англійців разом з 450 млн людей, які проживають у їхніх колоніях? Панове, щоб чогось досягти у світі, народонаселення Італії повинно до середини цього століття становити не менш як 60 млн.

Pollard J. Fascist experience in Italy. Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 75.

117 Офіційний документ

Зі статті Сталіна до Міжнародного жіночого дня (березень 1925 р.)

Трудящі жінки, робітниці і селянки є величезним резервом робітничого класу. Резерв цей є добра половина населення. Чи буде жіночий резерв за робітничий клас чи проти нього, від цього залежить доля пролетарського руху, перемога або поразка пролетарської революції, перемога або поразка пролетарської

влади. Тому перше завдання пролетаріату і його передового загону, комуністичної партії, полягає в тому, щоб повести рішучу боротьбу за визволення жінок, робітниць і селянок з-під впливу буржуазії, за політичну освіту і організацію робітниць та селянок під прапором пролетаріату.

Сталін Й. Твори. Т. 7. – К., 1948. – С. 198.

118 Мовою цифр

...У 1926 р. жінки в трудових колективах [України] становили 24 % усіх працюючих, а у 1929 р. – вже більше 32 %.

Якщо 1925 р. у промисловості та будівництві республіки працювало 93,1 тис. жінок – робітниць і службовців, то 1928 р. – 112,2 тис.

Уже в 1928/29 р. 220 жінок були обрані членами президій міськрад (це становило 16,6 % кількості всіх членів президії). Якщо 1927/28 р. серед голів міськрад була лише одна жінка, то 1928/29 р. – шість...

10–16 жовтня 1927 р. у Москві проходив Всесоюзний з'їзд робітниць і селянок – депутатів Рад. В його роботі взяли участь 811 делегатів з ухвальним голосом. Від України було 127 представниць. Серед них 76 селянок, 34 робітниця; 29 членів і кандидатів у члени партії, 5 комсомолок.

Вітрук Л.Д. Жінки-трудівниці в період соціалістичної індустріалізації. – К.: Наукова думка, 1973. – С. 84–85.

119 Погляд дослідника

У 1929 р. серед робітників найбільшого на Україні підприємства – Дніпропетровського металургійного заводу ім. Г.І. Петровського близько 10 % становили жінки (через два роки їх стало 17,4 %). Жінок можна було побачити в усіх цехах. Та лише 300 з них працювали на кваліфікованих роботах, решта – як допоміжна сила. А звідси і заробітки жінок були значно меншими, ніж чоловіків (52 крб. проти 86).

Вітрук Л.Д. Жінки-трудівниці в період соціалістичної індустріалізації. – С. 29.

* Коллонтай О. М. (1872–1952) – перша жінка, яка увійшла до складу уряду, і перша жінка – повноважний представник країни і надзвичайний посланець... Повпред і торгпред СРСР у Норвегії з травня 1923 р.

120 Свідчення очевидців

а) – Жінка виконувала чоловічу роботу?

П.В.: – Не виконувала. В'язала снопи на жнива, все робила. А з батьком діти робили. Мати по хазяйству була і всьо. Пошти кожен день хліб пече і скотина дома.

Довідка: Худик Петро Васильович, 1909 р. н., Полтавщина.

б) – Хто в сім'ї був старший: батько чи мати?

В.Д.: Батько.

– А мати йому підкорялася?

В.Д.: Та куди там! Раньше, Боже сохрани, сказати, що «брешеш», – не могла жінка цього сказати, це треба було унижатися. Що батько сказав – так і буде.

Довідка: Чухліб Варвара Денисівна, 1915 р. н., Черкащина.

Нолл Вільям. Трансформація громадянського суспільства. – С. 104–106.

121 Погляд дослідника

Невдовзі газети Християнії (Осло), а слідом усієї Європи зчинили гвалт про нечувану досі у світі сенсацію: пані Коллонтай* (жінка і більшовичка!) призначена послом Радянського Союзу в Норвегії! Ім'я Коллонтай не зникало зі сторінок світової преси. Її портрети друкувалися на перших сторінках. Дивувалися. Іронізували. З неї глузували, її ображали. Про неї писали неймовірні вигадки. Жінка-дипломат стала справжньою сенсацією.

Mindlin E. Koduks maailm. Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 75.

122 Мовою цифр

22-га сесія МОК, яка відбулася в Парижі 1924 р., дала новий поштовх олімпійському рухові: відтепер жінкам офіційно дозволялося брати участь у більшості видів програми Олімпійських ігор.

Паризькі ігри (1924 р.) стали наймасовішими порівняно з усіма попередніми – 3092 спортсмени (серед них 136 жінок) із 44 країн.

За складом учасників і програмою змагань Амстердамські ігри (1928 р.) мало чим відрізнялися від Паризьких: 3014 спортсменів (у тому числі 290 жінок) із 46 країн.

Уперше в змаганнях із гімнастики і легкої атлетики виступили жінки.

2-гі зимові Олімпійські ігри (Санкт-Моріц, Швейцарія, 1928 р.)... У змаганнях серед

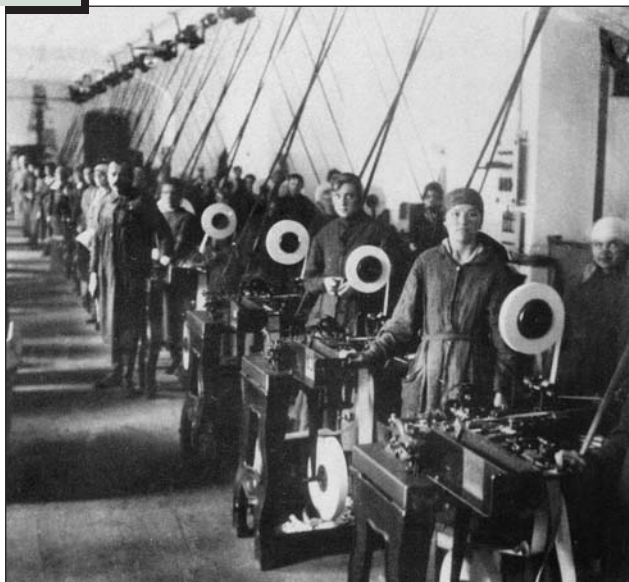
жінок першою була С. Хені – видатна норвезька фігуристка, яка за рік до Ігор стала чемпіонкою світу. Потім вона ще два рази стала чемпіонкою (1932 і 1936 рр.), а також виграла всі чемпіонати світу аж до 1936 року.

Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 кн. К. 1. – К., 1994. – С. 153.

1. Згадайте, як змінилася роль жінки під час війни?
2. Як співвідноситься джерело 113 з даними хроніки про надання виборчих прав жінкам у світі (с. 130)?
3. Які суттєві зміни відбулися у становищі жінки у 1920-ті рр.? Чим вони були зумовлені?
4. Чому політики 1920-х рр. стали звертати увагу на жінку? Якою вони хотіли її бачити?
5. Чому жінки Німеччини віддавали свої голоси за центристські католицькі і консервативні партії (джерело 115)? Спрогнозуйте, як змінувалися політичні уподобання жінок протягом 1920-х рр.
6. Назвіть основні причини зміни поглядів на роль жінки у суспільно-політичному житті СРСР (джерела 117–119).
7. Розгляньте джерело 121. Як ви гадаєте, чому Олександра Коллонтай викликала саме таку реакцію в європейських країнах: тому, що вона була жінкою, чи тому, що вона була радянським дипломатом?
8. Співставте джерела 120 і 121. Як ви думаєте, чому вони настільки по-різному описують місце жінки у суспільстві? Прокоментуйте.
9. У запропонованих джерелах відшукайте свідчення емансипації жінки у 1920-х рр.

123 Фоторяд

Українські робітниці у цеху фабрики.
Київ, 1922 р.

Жінка збирає вугілля на березі моря.
Шотландія

Марія Мук, перша жінка-адвокат у Німеччині, 1924 р.

Жінка художника

Жіночий оркестр. Німеччина.

Елізабет Робінсон з команди США (праворуч) стає першою олімпійською чемпіонкою в бігу на 100 м. Амстердам, 1928 р.

For My Lady

We are specialising for the lady who enjoys the soothing effect of a

CIGARETTE

Our stock has been carefully selected in order to provide her with those dainty requisites which, while making smoking more enjoyable, add an additional grace and charm to the

SMOKER

JAMES YULE & SON, LTD.
17 UNION BUILDINGS

104 UNION ST.
AND 5 DEE ST.

Реклама жіночих сигарет

Стара жінка. Шотландія, 1929 р.

Курна хата. Рівненщина

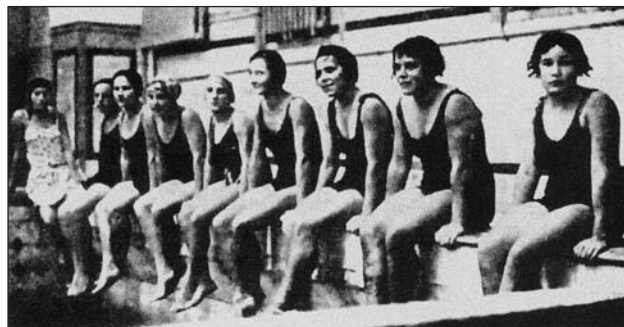
Жінка-друкарка. Німеччина, 1925 р.

Німецькі дівчата

Жінка часів непу

Група плавчинь на відкритті басейну.
Харків, 1927 р.

10. Розгляньте фотографії та плакати. Хто на них зображений? Які нові сфери діяльності жінки в суспільстві з'явилися у 1920-ті рр.? Назвіть їх та професії, які стали актуальними після Першої світової війни.

11. Поєднайте візуальні джерела з текстами документів. Виконайте цю роботу в групах. Обговоріть разом. Свій вибір прокоментуйте.

12. Хто із зображених жінок пішов би на вибори? Як ви думаєте, за кого б вони проголосували?

13. Спробуйте визначити, кому з цих жінок вдалося б поспілкуватися одна з одною. Про що б вони говорили?

